

Güney Çin Denizi'nde Sino-Amerikan Varlığı: Jeo-Stratejik Rekabette Tehdit Algısının Sürekliliği

Meysune Yaşar*

Öz

Bu çalışma Güney Çin Denizi'nde Çin-ABD rekabeti üzerinedir. Rekabetin bölgede belirginleştiği iddiasından yola çıkarak, Güney Çin Denizi'nin neden iki devlet arasında giderek artan bir rekabete sahne olduğu sorusuna cevap aramaktadır. Altı çizilen soru çerçevesinde çalışma öncelikli olarak tehdit algısındaki sürekliliğin Güney Çin Denizi rekabetinde ana faktör olduğunu iddia etmektedir. Tehdit algısı kavramsal-laştırmasından hareketle ABD ve Çin nezdinde Güney Çin Denizi'ni bir rekabet alanı haline getiren temel noktaları ortaya koymaktadır. Bu tehditleri her iki devletin stratejik yaklaşımları ve bu yaklaşımların ulusal güvenlik belgelerine yansımaları üzerinden ele almaktadır. İkinci önemli nokta olarak tehdit algısındaki sürekliliğin jeo-stratejik hedeflere ve adımlara yansımaları ele almakta ve iki devleti bölgede karşı karşıya getirme etkinliğine sahip olan faktörleri tartışmaktadır. Kazanım ve kayıp denkleminde ABD ve Çin'in bölgede nasıl konumlandığını ele alırken, bu konunun birer rekabet unsuruna nasıl dönüştüğünü tartışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: ABD-Çin Rekabeti, Güney Çin Denizi, Tehdit Algısı, Jeo-Strateji.

Sino-American Presence in the South China Sea: Continuity of Threat Perception in Geo-Strategic Competition

Abstract

This study focuses on Sino-US competition in the South China Sea. It seeks to answer why the South China Sea is the scene of increasing competition between the two states. Within the framework of the underlined question, the study primarily claims that the continuity in threat perception is the main factor in South China Sea competition. Via threat perception conceptualization, it reveals the main points that make the South China Sea a competitive area for both the US and China. It addresses these threats through the strategic approaches of both states and their reflections on national security documents. As the second important point, it argues the effects of the continuity in threat perception on geostrategic targets and steps, moreover discusses the factors that bring the two states face to face in the region. While presenting the positions of the US and China in the area across the cost and benefit equation, it discusses how these positions turn into competitive elements.

Keywords: US-China Rivalry, South China Sea, Threat Perception, Geo-Strategy.

*Arş. Gör. Dr. | İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
meysune.yasarr@gmail.com | ORCID: 0000-0001-9073-6350 | DOI: 10.36484/liberal.1001702
Liberal Düşünce Dergisi, Yıl: 27, Sayı:106, Bahar 2022, ss. 117-140.
Gönderim Tarihi: 27 Eylül 2021 | Kabul Tarihi: 5 Nisan 2022

Giriş

“Savaşı kaçınılmaz hale getiren Atina'nın yükselişi ve bunun Sparta üzerinde yarattığı korku idi...”

(Thucydides, 1919: 42-49)

Mora yarımadasının yerleşik gücü Sparta ve Yunan dünya düzeninde hızla yükselen Atina MÖ 431-MÖ 404 yılları arasındaki düzeni şekillendirir nitelikte olan Peloponez Savaşı'nın iki aktörüdür. Savaşa uzanan süreçte Sparta sınırındaki ve dahi sınır ötesindeki askeri mücadelelerle uğraşırken; Atina bir taraftan Akdeniz'de ekonomik büyümesine odaklanmış diğer taraftan müttefiklikler oluşturma ve haraç toplama gibi yollarla kendi bölgesindeki devletlerle bağımlılık ilişkisi kurmaya çalışmıştır. Bu süreçte Sparta kendi coğrafyasında dahi inisiyatif almakta zorlanırken; Atina başta bölgesinde olmak üzere giderek artan bir etkinliğin ana merkezi haline gelmiştir. Atina'nın yükselişi karşısında beklemeyi rasyonel bulmayan Sparta savaş ilan etmiş; Thucydides bu durumu *“yükselen güç karşısında korkuya kapılan yerleşik güç eylemi”* olarak tanımlamıştır. Allison'a (2017) göre bu hikâye günümüz uluslararası sistemi ile fazlasıyla benzer özelliklere sahiptir. Kurduğu tarihsel model ile yerleşik ve yükselen güçleri analiz eden Allison, modelini “Thucydides Tuzağı” olarak adlandırmış ve 1600'lü yıllara geri dönerek 16 uluslararası çatışmanın analizini yaptığı çalışmasında, 12'sinin savaş 4'ünün ise barışla sonuçlandığı ihtilafları sebep ve sonuçları çerçevesinde ele almıştır. Allison'un 1. Dünya Savaşı öncesi Almanya-İngiltere ve Soğuk Savaş dönemi ABD-Sovyetler ilişkilerinin de analiz edildiği çalışmasına göre Atina-Çin ve Sparta-ABD arasında önemli benzerlikler mevcuttur.

Ekonomik olarak yükselen, askeri etkinliği öncelikli olarak bölgesinde artan, ideolojik olarak kapalı ve merkezi otoriteye odaklı Çin'in Atina ile; demokrasi ve hükümet yönetimine dayalılığın yanı sıra askeri olarak nispeten azalan etkinlik ve bunun ekonomiye yansımaları ABD'nin Sparta ile benzerliklerini oluşturmaktadır (Allison, 2017). Bu benzerliklerin ve bir bütün olarak ABD-Çin rekabetinin önemli noktalarından biri ise Güney Çin Denizi'dir. Yükselen güçler arasında olası savaş ihtimallerini yükselten bir faktör olarak ele alınan “karşılıklı korku” sorunsalı, iki devleti Güney Çin Denizi'nde karşı karşıya getirmekte ve uzun vadeli rekabet temalarını kuvvetlendirmektedir. Bu noktadan hareketle Çin'e göre bilhassa Başkan Obama döneminde açıklanan “Asya'ya Yöneliş- *Pivot to Asia*” stratejisi doğrultusunda atılan adımlar Çin'in egemenlik alanına¹ müdahaledir ve bölgedeki gerilimleri arttırmaktadır.

¹ Güney Çin Denizi Çin ve kıyıdaş bölge devletleri tarafından halihazırda egemenlik ihtilafına sahne olmaktadır. Çin egemenlik iddialarını Dokuz Çizgi Hattı ile ifade etmekte ve bu çizgi hattı içerisinde kalan alanda egemenlik iddiasında bulunmaktadır. Kıyıdaş devletlerden diğer iddia sahipleri ise Vietnam, Filipinler, Tayvan ve Malezya'dır. Detaylar için bakınız: Council on Foreign Relations, (2022).

ABD'ye göre ise giderek yükselen Güney Çin Denizi geriliminin kaynağı, Çin'in bu bölgedeki faaliyetleridir ve bu faaliyetler bölgesel etkileri de aşarak Pekin yönetimince vurgulanan “barışçıl yükseliş” tezinin (Pathak, 2015:1-3) de sonunun geldiğini göstermektedir. Kuşkusuz her iki devletin Güney Çin Denizi'nde gerilimin kaynağını arama doğrultusunda ortaya koydukları varsayımlar kuvvetli ve zayıf yönleri ile tartışmalıdır. Fakat üzerinde bir bütün olarak hemfikir olunan konu ise bölgenin giderek artan düzeyde ABD ve Çin rekabetine sahne olduğudur.

Rekabetin sebeplerine yakından bakılacak olursa her iki devlet açısından iki başlık öne çıkmaktadır: *tehdit algısı* ve bu algının sürekliliğinden beslenen *jeo-stratejik kazanım hedefleri*. Bu iki başlık çerçevesinde çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde ABD ve Çin'in Güney Çin Denizi'ndeki varlığını rekabet ekseninde derinleştiren bir faktör olarak tehdit algısı ele alınmaktadır. *Üzerinde durulan* faktörle birlikte ABD ve Çin'in stratejik yaklaşımlarında ve ulusal savunma belgelerinde karşılıklı olarak tehdit algısının nasıl arttığı gösterilirken; bu algının Güney Çin Denizi'nde ne şekilde ortaya çıktığı tartışılmaktadır. Yalnızca karşılıklı rekabeti ortaya koyması bakımından değil, her iki devletin Güney Çin Denizi'ndeki stratejik yaklaşımlarının ana kaynaklarını göstermesi açısından da hayli kritik olan bu bölümde, bölgede derinleşen rekabette tehdit algısının rolü ABD ve Çin'in önemli stratejik yaklaşımları üzerinden açıklanmaktadır. Bu yaklaşımlara dair temel tartışmalar ABD açısından önemli teorisyenlere atıfla tartışılırken; Çin açısından ise başta tarihsel veriler olmak üzere *Çin'in* bölge devletleri ile ilişkileri ve ABD'nin bölgedeki varlığına dair ortaya koyduğu yaklaşımı üzerinden açıklanmaktadır.

Güney Çin Denizi'nde ABD-Çin rekabetine dair ikinci faktör *jeo-stratejik kazanım* başlığı üzerinden açıklanmaktadır. Çalışmanın ikinci bölümünü oluşturan bu başlık çerçevesinde bölgenin stratejik ve ekonomik bağıntılarının ne derece kuvvetli olduğu ortaya konulurken; bu bağlantının bölge devletlerinin yanı sıra ABD gibi bölge dışı devletler için nasıl birer rekabet unsuruna dönüştüğü tartışılmaktadır. Bu tartışma ile öncelikli olarak Güney Çin Denizi'nin jeo-stratejik nitelikleri ele alınarak; boğum noktaları, deniz iletişim hatları ve seyr-ü sefer özgürlüğü gibi denizcilik kavramlarının gerek ABD gerekse de Çin deniz stratejilerinde birer rekabet unsuru olarak ne anlama geldikleri ortaya konmaktadır. Bu kavramlarla birlikte deniz mühimmatları ve konuşlanmaları açısından ABD ve Çin'in konumları tartışılarak Çin anakarasına yakın ve uzak bölgelerde her iki devletin birbirlerine dönük olarak olası tehdit ihtimalleri ele alınmaktadır. İki bölümden yola çıkılarak çalışma kapsamında ABD-Çin rekabetinin Güney Çin Denizi'ndeki konumu

karşılaştırmalı olarak analiz edilmekte ve bu rekabetin uzun vadede bölge için ne anlama geldiği tartışılmaktadır.

Karşılıklı Stratejik Yaklaşımında Bir Süreklilik Unsuru Olarak Tehdit Algısı

ABD ve Çin'in Güney Çin Denizi'ndeki rekabetini ortaya koyma açısından oldukça önemli bir nokta olan tehdit algısındaki değişim, ikili ilişkilerde karşılıklı stratejik yaklaşımların süreklilik ve değişim eksenindeki temel dinamiklerini görmek açısından önemlidir. Bu noktadan hareketle bölüm yalnızca tarihi olarak ilişkilerin seyrini göstermekle kalmayıp stratejik yaklaşımlardaki değişimleri de ortaya koymaktadır. Bu çerçevede ABD- Çin ilişkilerinin tarihi seyri ve bu seyrin stratejik yansımaları açısından üç ana eğilim öne çıkmaktadır: *çevreleme*, *entegrasyon* ve *güç dengesi*. Çevreleme stratejisi esas olarak Çin'in askeri ilerleyişini ABD'ye uzun vadede tehdit olacağını düşünürken bu sürecin yönetilmesinde Doğu Asya'daki sert güç unsurlarına ağırlık verilmesi gerektiğini savunmaktadır. Kaplan'ın (2020: 7-10) yirmi birinci yüzyılda askeri çatışma ihtimallerinin yükseleceği ve şayet Çin ile büyük bir savaşa girilmezse bu sürecin Soğuk Savaş dönemini andıran karşılıklı manevra ilişkilerine dönüşeceği önermesi, çevreleme stratejisinin temel argümanlarından biri olarak ele alınmaktadır. ABD Pasifik Komutanlığı'nın merkezde yer aldığı bu strateji kapsamında Kaplan'a göre (2020: 1-4) ABD kazanmak istiyorsa olabildiğince mekanik, ihtiyatlı ve güç odaklı bir politika izlemelidir.

Genel olarak uluslararası sistemi sıfır toplamlı bir mercekle ele alan çevreleme stratejistlerine göre Çin, ABD için bir tehdit haline gelecektir ve bu durumun büyük bir çatışmayı tetiklemesi kaçınılmazdır. Sistemde önceliği elde etme güdüsü ile hegemonik arzuların vurgulandığı bu analiz biçimi, Doğu Asya'dan çekilmenin yalnızca ABD için değil dünya istikrarı için de bir felaket olacağı önermesine yaslanmaktadır. Bu noktadan hareketle bir taraftan Demokratların yaptığı gibi çok taraflılık ve yumuşak güç unsurlarıyla Çin'in çevrelenebileceği ifade edilirken; diğer taraftan Cumhuriyetçi Kanada vurgu yapılarak "Büyük Strateji-Grand Strategy" kavramının öncelenmesi gerektiği savunulmaktadır (Brooks vd, 2012: 10-15). "Büyük Strateji" kavramına vurgu yapan önemli stratejistlerden Kaplan, ABD'nin Pasifik'teki müttefiklere odaklanması gerektiğini ve Çin'in yükselen donanması karşısında Avustralya ve Japonya gibi ülkelerin askeri entegrasyon konusunda istekli olduklarını ifade etmektedir. Pasifik'te girişilecek bir Soğuk Savaş'ın NATO'yu tekrar canlandırma noktasında da işlevsel olabileceğini savunan Kaplan'a göre uzun

vadede nihai hedef Çin'i ABD Pasifik Komutanlığı (United States Pacific Command-PACOM) ittifak sistemine çekmek olmalıdır (Kaplan, 2005: 1-4).

Atlantik'ten ziyade Pasifik'e odaklanmayı ve Çin karşısında askeri ittifaklar düzeninin manipülasyonu vasıtasıyla mücadele yürütülebileceğini öngören çevreleme stratejisi, Pekin'in Doğu ve Güney Çin Denizindeki faaliyetlerine, Tayvan konusundaki yaklaşımına ve bölgede müttefik edinme eğilimlerine vurgu yapmaktadır (Kaplan, 2005: 1-4). Mearsheimer (2010: 388-390) ise ABD'nin öncelikli olarak Çin'in ekonomik yükselişini durdurması gerektiğini iddia etmektedir. Ekonomik olarak büyüyemeyen bir Çin'in askeri gücü için bir yatırım aracı kalmaz ve uzun vadede bir hegemonia dönüşme ihtimali ortadan kaldırılır önermesine dayanan görüş; "stratejik hesaplaşmanın" önüne bu şekilde geçilebileceğini savunmaktadır. Stratejik hesaplaşmanın önüne geçilebileceğini savunan bir başka isim ise Henry Kissinger olmuştur. Nükleer silahların birer caydırıcılık unsuru olarak varlığını koruduğu küresel düzende stratejik bir hesaplaşmanın maliyetine dikkat çeken Kissinger'a (2005) göre bu "galibi olmayan bir savaş" olmaya mahkumdur. Bununla birlikte Çin stratejisine bakıldığında da "askeri emperyalizm" olgusunun herhangi bir işareti olmadığına dikkat çekerek Batı- Doğu stratejik algısını merkeze almış ve şu ifadelerle yer vermiştir:

"Batı geleneğinin önemli strateji kuramcısı olan Clausewitz esas olarak meydan muharebelerine hazırlık, yönetim ve zafer elde etme süreçlerine odaklanmaktadır. Doğu geleneğinin önemli askeri stratejisti Sun Tzu'un ise altını önemle çizdiği konu düşmanın-rakibin psikolojisinin nasıl yıpratılacağı sorunsalı olmuştur." (Kissinger, 2005).

Kissinger'in bu sözlerle açıkladığı ve ABD-Çin ilişkilerinde *entegrasyon* politikasını savunan görüş Çin'in uzun vadeli niyetleri ve Çin iktidarının genel eğilimine bakış açısından çevreleme stratejistlerine nazaran iyimser bir eğilime sahiptir. Entegrasyon politikasını savunanlar Çin'in bazı eylemlerini mevcut düzene tehdit olarak görmelerine rağmen, ABD'nin Çin'i mevcut düzene entegre etme doğrultusunda yetkin olduğunu savunmakta; çevreleme politikasının akıllıca olmadığını ifade etmektedir. ABD'nin uzun vadeli çıkarı istikrarlı bir uluslararası sistem hedefi doğrultusunda Çin ile iş birliğinden geçmektedir. ABD'nin Çin'e karşı "emperyalist küstahlık" yaklaşımından kaçınması gerektiğini söyleyen Kissinger'a (2012: 46-50) göre Çin'in orta vadede ABD için tehdit olabileceği ana unsurlar iktisadi ve siyasi, askeri değildir. Askeri bir mücadelenin zayıflığını savunma bütçeleri üzerinden değerlendiren Kissinger Çin'in askeri bütçesinin en yüksek olduğu tarihlerde bile ABD'nin %20 oranında gerisinde kaldığını vurgulamaktadır. Üzerinde durulan bu noktaları destekler nitelikte olmak üzere 2005 yılında Dışişleri Bakan Yardımcısı Robert B. Zoellick (2005: 1-3) ABD-Çin İlişkileri Ulusal

Komitesi'nde yapılan oturumda ABD'nin stratejisini, Çin'e uluslararası sistemin kapılarını açmanın ötesine taşıyarak, onu sistemin "sorumlu paydaşı" haline getirme yönünde genişletmesi gerektiğini savunmuştur.

Çin'in çıkarlarının mevcut sistem tarafından fazlasıyla karşılandığını ve dolayısıyla Çin'in amacının "mevcut düzeni bozmaksızın büyümek ve ilerlemek" olduğunu savunan bu görüş, Çin'in "hızlı ve barışçıl yükselme-*heping jueqi*" doktrini ile desteklenmektedir (Pathak, 2015: 1-3). Doktrine göre Çin ne 1.Dünya Savaşındaki Almanya ne de 2. Dünya Savaşındaki Almanya ve Japonya gibi hegemonik arzular peşinde değildir (Arrighi, 2007: 300-310). Kimi entegrasyon modeli savunucularının çizdiği bu olumlu tablo bir tarafa, Zoellick (2005: 1-3) Çin'e dair sağlıklı ve uzun vadeli öngörüler için; askeri harcama ve doktrinlerine, para piyasaları açısından daha açık olabilme niyetine, fikri mülkiyet gibi konularda atacağı adımlara, Asya'da ittifak kurma eğilimlerini ne şekilde sürdüreceğine, Kuzey Kore ve İran gibi nükleer güçlerle olan ilişkilerine dikkat çekmektedir. Çin'e dair bir nevi temkini elden bırakmama vurgusu içeren bu görüşün yanı sıra entegrasyon modeli 2003-2005 yıllarında ABD Başkan Yardımcılığı Ofisinde Politika Planlama Direktörlüğü görevini yürüten siyaset bilimci Aaron Friedberg (2018: 3-8) tarafından "iki yönlü strateji-*two pronged strategy*" ile ortaya konmuştur. Bu stratejiye göre Friedberg (2018: 2-12; 2019) bir taraftan ekonomik, sosyal, kültürel, diplomatik ve bilimsel iş birliğini sürdürürken; diğer taraftan Asya Pasifik bölgesinde müttefik oluşturma hedefine vurgu yaparak sert güç unsurlarını elden bırakmamanın önemine değinir. Stratejinin uzun vadeli hedefi ise entegrasyon modeline benzer şekilde "Çin'i statükonun bir parçası haline getirme" fikridir.

Esasen Friedberg tarafından üzerinde durulan iki aşamalı stratejinin müttefik oluşturma ayağını Mearsheimer'da da görmek mümkündür. Mearsheimer'a (2010: 386-390) göre "Çin'in barışçıl yükselmesi" düşük bir olasılıktır ve dolayısıyla ABD var olan müttefikleri ile ilişkilerini güçlendirmenin yanı sıra yeni müttefikler oluşturma hedefine odaklanmalı; bilhassa Çin'in komşuları olan Hindistan, Japonya, Singapur, Güney Kore, Rusya, Vietnam ve Avusturya'yı içine alan bölge üzerinde durmalıdır. Fakat entegrasyon ve iki yönlü strateji yaklaşımlarının etkisizliği ABD'yi yeni yönelimlere itmiş, Çin'e karşı ele alınan bir diğer önemli model geleneksel güç politikaları yaklaşımının ayrılmaz stratejisi olan "*güç dengesi-balance of power*" olmuştur. Yalnızca uluslararası güç dengesinin gidişatı konusunda değil, Çin'in uzun vadeli istekleri hususunda da kötümser olan bu yaklaşım; müttefik edinme hedefine odaklanmaktadır (Arrighi, 2007: 301-307). ABD'nin tek başına bir askeri güç olarak Asya Pasifik'te belirmesinden ziyade Asya ülkelerini dengeleyici ve güçlü bir koalisyona dâhil etme hedefi üzerinde duran bu yaklaşım "topla ve dağıt (çok

yönlü ittifaklar düzeni)-*hub and spoke*" stratejisine dayanmaktadır (Ikenberry, 2004: 353-365). Strateji kapsamında ABD'nin Asya devletleri arasında oluşacak olan kaçınılmaz rekabeti kullanarak, Britanya'nın yüzyıllarca sürdürdüğü güçler dengesi düzenini Asya'ya da uygulayabileceği savunulmaktadır. Bu noktada Asya'da üç büyük gücün (Çin, Hindistan ve Japonya) aynı anda var olmasının ABD için avantaj olduğu öne sürülmekte ve Latin deyiimi olan "*tertium gaudens*" hatırlatılmaktadır: "*kavganın ortasında kalmaktansa kavga edenleri eteklerinden tutmak daha avantajlıdır.*" (Arrighi, 2007: 300-310).

ABD'nin Çin'e dair stratejisinde ortaya çıkan üç farklı yaklaşımın - çevreleme, entegrasyon ve güç dengesi - izlerini 2010, 2015 ve 2017 dönemlerinde açıklanan Ulusal Güvenlik Belgelerinde de görmek mümkündür (US National Security Strategy, 2010: 7-14; 2015: 7-13, 23-27; 2017: 2-21, 37-38) 2010 yılında açıklanan Ulusal Güvenlik Belgesi'nde ABD'nin uzun vadeli başarısı "entegrasyon" stratejisine bağlanırken, Çin'in ABD ve uluslararası toplumla birlikte hareket ederek "sorumlu paydaş" rolünü üstlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Çeşitlenen tehditlerle tek başına mücadele etmenin zorluğuna değinen ABD, 2015 yılında açıkladığı Ulusal Güvenlik Belgesi'nde ise "Asya'da Yeniden Dengeleme" hedefinin altını çizerek bölgedeki müttefiklere odaklanmanın önemine değinmiştir. Çin karşısında siber güvenliğin artırılması ve askeri modernizasyonundaki gelişmelerin takip edilmesi öne çıkan noktalar olmuştur. 2017 yılında yayınlanan Ulusal Güvenlik Belgesinde ise Çin'in kendisine verilen askeri modernizasyon ve kalkınma desteğini kötüye kullandığı belirtilmiştir. Ulusal Güvenlik Belgelerinin ve üç stratejinin güçler dengesi lehine dönüşümünün Güney Çin Denizi'ne ilk önemli yansımaları ise 2010 yılında Hillary Clinton'ın ASEAN Bölgesel Forumu'nda yaptığı konuşmada görmektediriz (U.S. Department of State, 2010). Clinton, Güney Çin Denizi'ndeki egemenlik ihtilaflarının barışçıl yollarla çözümünün ABD'nin ulusal çıkarına olduğunu ifade ederken; herhangi bir davacı devlet tarafından olası bir güç kullanımına ise karşı olduklarını ifade etmiştir.

Güney Çin Denizi'ne dair "ulusal çıkar" ifadesinin kullanılmasını destekler nitelikte John Kerry'de Başkan Obama yönetiminin ikinci dönem Dışişleri Bakanı olarak ABD-ASEAN Bakanlar Toplantısı'nda Güney Çin Denizi'nde barış ve istikrarın sürdürülmesinin, uluslararası hukuka saygının, engelsiz yasal ticaretin ve seyir özgürlüğünün ABD'nin ulusal çıkarına olduğunu vurgulamıştır (Wroughton, 2016). Başkan Trump döneminde ise Güney Çin Denizi özelinde altı çizilen noktalara vurgu devam etmiş, dönemin Dışişleri Bakanı Tillerson "ABD'nin denizlerde seyir özgürlüğünü destekleyerek, uluslararası hukukun izin verdiği ölçüde her yerde faaliyet göstermeye devam edeceğini" belirtmiştir (Forsythe, 2017). Bununla birlikte Çin'in Güney Çin Denizi'ndeki

yapay ada inşasına da değinen Tillerson (2017), Çin'in egemenlik iddiasında olduğu adaları komşularını zorlamak ya da seyir özgürlüğünü kısıtlamak için kullanamayacağını vurgulamıştır. Çevreleme, entegrasyon ve dengeleme yaklaşımlarının 2010, 2015 ve 2017 dönemleri Ulusal Güvenlik Belgelerine yansımaları göstermektedir ki ABD'nin Çin'e dair tehdit algısı güçler dengesi yönünde eğilim göstermektedir. Bu eğilim Güney Çin Denizi'ne yaklaşımı da şekillendirmiş ve ABD'nin bölgeye dair artan ilgisinin temel yapıtaşlarından biri olmuştur. 2018 Ulusal Güvenlik Belgesi ise bu noktada oldukça dikkat çekicidir. Belgede Çin "revizyonist ve meydan okuyucu bir rakip" olarak tanımlanırken; Çin'in Güney Çin Denizi'ndeki askeri faaliyetlerine ve bölgedeki diğer devletlere karşı ekonomik dayatmalar uyguladığına dikkat çekilmektedir (US National Defence Strategy, 2018: 1-14).

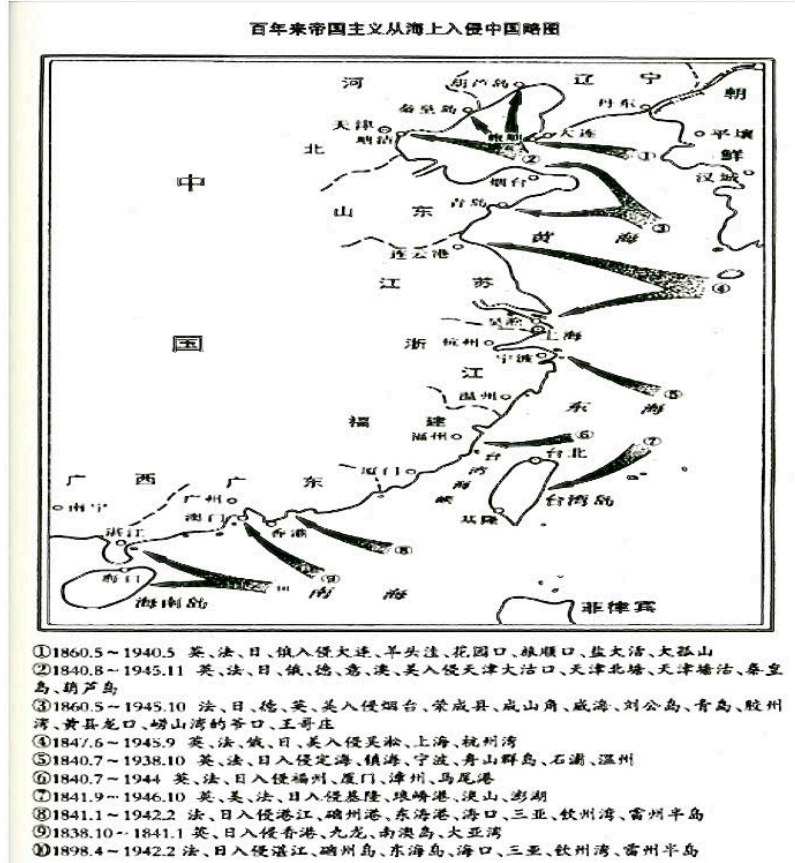
Güney Çin Denizi ABD için neden önemli sorusunun önemli bir varsayımı olan tehdit algısındaki bu değişime Çin açısından bakılacak olduğunda sahip olunan tarihsel miras öne çıkan başlık olmuştur. Bu noktada Dr. Toshi Yoshihara'nın Güney Çin Denizi'nde Çin'in stratejik yaklaşımlarına değindiği konuşması dikkate değerdir. Yoshihara'ya (2018) göre Çin tarihi boyunca deniz kaynaklı Batı emperyal saldırganlığı ile mücadele etmiş ve bu saldırılar Çin deniz stratejisinin oluşturulmasında oldukça etkili olmuştur.² Deniz hâkimiyeti kurmanın Çin için neden önemli olduğu sorusuna dair tarihsel perspektifle önemli bir varsayım ortaya atan bu yaklaşımı destekler nitelikte, 2006-2017 yılları arasında Halk Kurtuluş Ordusu Donanma Komutanlığı yapan Wu Shengli, "emperyalist ve sömürgeciler 84'ü büyük olmak üzere 470'den fazla kez Çin'i denizden istila etmişlerdir, bu şekilde aşağılanmış olan Çin ulusu denizcilik hakları konusundaki yetersiz farkındalığın deniz savunmasını olumsuz yönde etkilediğini fark etmiştir" ifadelerini kullanmıştır (Yoshihara, 2018). Komutan Wu Shengli aşağıdaki haritaya (Harita 1) atıf yapar ve deniz hâkimiyetinin neden elzem olduğunu Çin'in emperyal saldırı tarihi üzerinden açıklar. Bununla birlikte Komutan Shengli'ye göre Çin deniz stratejisini yakın

2 Dr. Yoshihara Hudson Enstitüsü'nde yaptığı konuşmasında Güney Çin Denizi'nde ABD ve Çin rekabetine değinmiş ve giderek artan bu rekabet karşısında yukarıda değinildiği üzere Çin'in tarihsel mirasa dayalı savaş hafızasından fazlasıyla etkilendiğini ifade etmiştir. Aynı konuşmada Yoshihara, Çin'in bölgede donanma ve mühimmat anlamında giderek daha etkin hale geldiğini vurgulayarak, ABD'nin bu yükseliş karşısında atabileceği en önemli adımın müttefik ilişkilerini geliştirmek olduğunu savunmuştur.

çevreden uzak mesafelere taşınmalı ve dolayısıyla uzak denizlerden gelecek saldırılara karşı da hazırlıklı olmalıdır.³

Harita 1: Çin'e Denizlerden Gelen Saldırıları (Yoshihara, 2018)⁴

Emperyal tarihi saldırılara vurgu 2004 yılında Devlet Başkanı Hu Jintao tarafından da yapılmış ve Jintao, “batılı düşman kuvvetlerin Çin üzerindeki

- 3 Komutan Shengli'nin Çin'in deniz stratejisi oluşturma sürecinde üzerinde önemle durduğu uzak deniz vurgusu önemli ölçüde deniz stratejisti Alfred Mahan'ın izlerini taşımaktadır. Mahan'ın deniz stratejisi oluşturma aşamalarında vurguladığı coğrafya faktörü Komutan Shengli tarafından da ele alınmış ve kendisi Çin'in uzun kıyı şeridini ve adalarla donatılmış yakın ve uzak deniz alanlarına değinmiştir. Bu nitelikleri ile Çin'in bir “okyanus ulusu” olduğunu vurgulayan Komutan Shengli denizlere ilişkin stratejik gelişimin yanı sıra denizlere dair ulusal temelde kolektif bir bilincin de oluşturulması gerektiğini ifade etmiştir.
- 4 Harita 1 ile Çin'in tarihi olarak denizlerden aldığı saldırılar ortaya konmaktadır. 1860 tarihine uzanan bu saldırılar Çin'in denizlerden gelebilecek olası saldırılara hazır olması gerektiğine dair inancının temelini oluşturmakta, askeri modernizasyondan mürettebat eğitimine uzanan önemli başlıklarda attığı adımları etkilemektedir. Bununla birlikte denizlerden kaynaklı dahil olduğu savaşlar Çin'in bölge devletlerine ve bölge devletleri ile önemli temasları bulunan ABD'ye yönelik tehdit algısını da taze tutmaktadır. Haritadaki ok işaretleri saldırıların gerçekleştiği ana noktaları göstermektedir.

politik stratejisi olan Batılılaştırma ve bölme hırsları devam etmektedir” ifadelerini kullanmıştır (Kaufman, 2011: 1-10). Bu yaklaşıma paralel olarak 2012 tarihinde Devlet Başkanı Xi Jinping, “Aşağılanma Yüzyılı”⁵ hatırlatarak Çin’in tarihi boyunca uğradığı emperyal saldırıların altını çizmiş ve yalnızca Japonya ile olan mücadelenin değil İngilizlere karşı girişilen Afyon Savaşı’nın da Çin halkı ve Çin Komünist Partisi üzerinde silinmez izler bıraktığını vurgulamıştır (Allison, 2017: 1-4). Çin’in tarihi hafızasındaki bu izler, yakın çevresinde ve bilhassa Güney Çin Denizi gibi stratejik bölgelerde attığı adımları şekillendirirken, Çin’in diğer devletlerin bu bölgeye dönük politikalarını da sorgulamasına yol açmaktadır. Bu doğrultuda temkinle yaklaşılacak devletlerden biri ABD olmuştur. ABD’ye dönük olarak ortaya konulan temkinli yaklaşımı Çin’in kuruluş dönemlerine dek götürmek mümkündür. Çin, 1950 ve 1960’larda ABD’ye yönelik olarak askeri ve siyasi tehdit algısı varlığını korumuş sonrasında ise bilhassa 1970’lerde başlatılan reform dönemi ile Çin ile ABD arasında kısmi yakınlaşma gözlenmiştir. Sovyet tehdidinin bertaraf edilmesi ve ekonomik kalkınmanın desteklenmesi hedefleri doğrultusunda (CRS Report For Congress, 2005: 1-10) karşılıklı adımlar atılmış olsa da Çin’in bu yakınlaşma sürecinde ve sonrasındaki adımları ikili ilişkilerde temkinli yaklaşımının göstergesi olmuştur. Kan (2010: 34-38) Çin’in bu yaklaşımını üç ana sebep üzerinden açıklamıştır: Çin kıyı şeridinde yakın alanlarda ABD donanma faaliyetleri, Pentagon’un Çin’in askeri faaliyetlerine ilişkin raporları, başta Tayvan’a silah satışı olmak üzere yakın çevresindeki devletlerle kurulan temaslar (Vietnam, Filipinler ..).

Bu noktalarla birlikte Çin’in ABD açısından vurguladığı en önemli tehdit algılarından biri iç işlerine karışmaması yönünde yaptığı uyarılar olmuştur (Nathan A.J., 1997; Scobell, A., 2012). Üzerinde durulan uyarının ABD nezdinde daha belirgin hale getirilmesi ise Başkan Obama döneminde açıklanan “Asya’ya Yöneliş” stratejisi sonrasında olmuştur. Bu strateji ile başta Pasifik bölgesi olmak üzere, Güney Çin Denizinde seyir özgürlüğü operasyonlarının sıklaştırılması ve bu bölgede ABD tarafından yapılan tatbikatlar Çin tarafından şüphe ile ele alınan adımlar olmuştur (Council on Foreign Relations, 2020: 1-2). Çin ABD tarafından yapılan bazı operasyonlarda Münhasır Ekonomik Bölgesinin ihlal edildiğini iddia ederken; (O’Rourke, 2018: 43-49; Eckholm, 2002) üzerinde durduğu diğer başlık ise Güney Çin Denizi’ndeki devletlerle kurulan ittifaklar olmuştur. Filipinler, Vietnam ve Tayvan’ın ABD ile olan ilişkilerine temkinli yaklaşan Çin’e göre bu bölgedeki ABD donanma kuvvetleri Çin’in egemenlik haklarını ihlal etmektedir (Reuters, 2018). Egemenlik hakkı ihlali iddiasından

5 “Aşağılanma Yüzyılı” ifadesi Çin’in 1839 ile 1949 yılları arasında Japonya’nın yanı sıra Batılı güçler tarafından uğradığı saldırıları tanımlamak için kullanılmakta ve emperyal müdahalenin Çin ulusuna verdiği zarara değinmektedir.

da anlaşılacağı üzere Güney Çin Denizi özelinde Çin'in ABD'ye dönük olarak artan tehdit algısında Başkan Obama yönetimince ortaya konulan "Asya'ya Yöneliş" stratejisinin önemli bir yeri vardır. Bununla birlikte artan tehdit algısını yöneten bir diğer faktör ise özellikle 2008 ekonomik krizi sonrasında daha fazla sorgulanmaya başlanan ABD hegemonyası olmuştur.

Ekonomik krizi ABD finansal kurumları ve hükümetinin yanı sıra IMF'nin işlevsiz düzenlemeleri üzerinden de eleştiren Çin, krizin Washington Uzlaşısının - *Washington Consensus* düşüşünün buna karşın Pekin Uzlaşısının - *Beijing Consensus* yükselişinin işareti olduğunu ifade etmiştir (Kastner vd, 2019: 60-62). ABD'ye dönük olarak ortaya çıkan bu algı Çin'i bir taraftan küresel düzlemde çok kutuplu bir düzene vurgu yapmaya sevk ederken; diğer taraftan yakın çevresinde daha etkin bir strateji uygulamaya sevk etmiştir. Zira 2008 ekonomik krizinin etkisi ile daralan Çin ekonomisi bilhassa Doğu ve Güney Çin Denizlerinden elde edilecek kaynaklara daha fazla odaklanırken; bu bölgelerin önemini arttıran bir diğer gelişme ise 2010 yılı itibari ile Çin'in dünyanın en büyük enerji tüketicisi olması olmuştur. 2008 ekonomik krizi, Çin'in enerji tüketimindeki artış ve ABD'nin Asya'ya yönelik stratejisinin etkilerine Çin'in ulusal güvenlik belgeleri doğrultusunda bakıldığında ise "karmaşık değişim" kavramına yapılan vurgu dikkat çekmektedir (Chinese National Defence, 2013: 3-18). Çin'in ortaya koyduğu karmaşık değişim yaklaşımının merkezinde "yakın çevresinde daha etkin bir Çin" hedefi yatmaktadır.

Yakın çevrede etkinlik hedefine dair temel meseleleri 2011 yılında Çin'in Barışçıl Kalkınması üzerine yayınlanan bir raporda görmek mümkündür. Raporunda şu başlıklar üzerinde durulmuştur: devlet egemenliği, ulusal güvenlik, toprak bütünlüğü, ulusal yeniden birleşme, anayasa ve genel sosyal istikrar vasıtası ile oluşturulmuş Çin politik sistemi, sürdürülebilir ekonomik ve sosyal kalkınmanın sağlanması (China's Peaceful Development, White Paper, 2011). Bu başlıklar Çin'in bilhassa yakın çevresini temel alarak ortaya koyduğu stratejik yaklaşımını özetlerken; 2013 yılı Ulusal Güvenlik Belgesi'nde Asya Pasifik'te artan ABD faaliyetlerine vurgu yapılmış (China's National Defence, 2013: 29-39); 2015'te ise "hegemonya ve müdahalecilik" tehditlerinin devam ettiği belirtilmiştir (China's National Defence, 2015). 2013 ve 2015 belgelerinde her ne kadar sorunların çözümünde iş birliğine ve "kazan-kazan" ilkesine vurgu yapılmış olsa da 2019 yılında ortaya konulan stratejik yol haritasında "istikrarın sağlanması ulusal güvenliğin sağlanmasına bağlıdır" ifadeleri (China's National Defence, 2019), Çin'in giderek artan ulusal güvenlik önceliğini gösterir nitelikte olmuştur.

Güney Çin Denizi'nin ABD ve Çin açısından neden önemli olduğu sorusu üzerinden her iki devletin tehdit algısına dair açıklamalar ortaya koymaktadır ki; söz konusu bölgeye dair ABD ve Çin'in karşılıklı yaklaşımlarında temkinli duruş, bir süreklilik unsuru olarak varlığını korumaktadır. ABD açısından Çin'in barışçıl yükselişinin sonlandığı ve dolayısıyla başta yakın çevresi olmak üzere küresel hegemonya arayışının başlayacağı tezine dayanan söz konusu temkinli duruş; Çin açısından ise tarihsel olarak denizlerden gelen tehditler başta olmak üzere ABD'nin Asya'ya yönelişine uzanmaktadır. ABD'nin Asya'ya Yöneliş stratejisi Çin tarafından içişlerine karışmama ilkesi doğrultusunda ele alınırken; ABD'nin azalan gücüne yapılan vurgu ise Çin'i başta yakın çevresi olmak üzere küresel düzlemde daha aktif adımlar atmaya sevk etmektedir. Tehdit algısı her iki devlet açısından söz konusu noktalarla öne çıkarken; jeo-stratejik ve jeo-ekonomik önem Güney Çin Denizi'ni ABD ve Çin için önemli hale getiren bir diğer önemli sebep olarak öne çıkmaktadır.

Tehdit Algısındaki Sürekliliğin Jeo-Stratejik Yansımaları

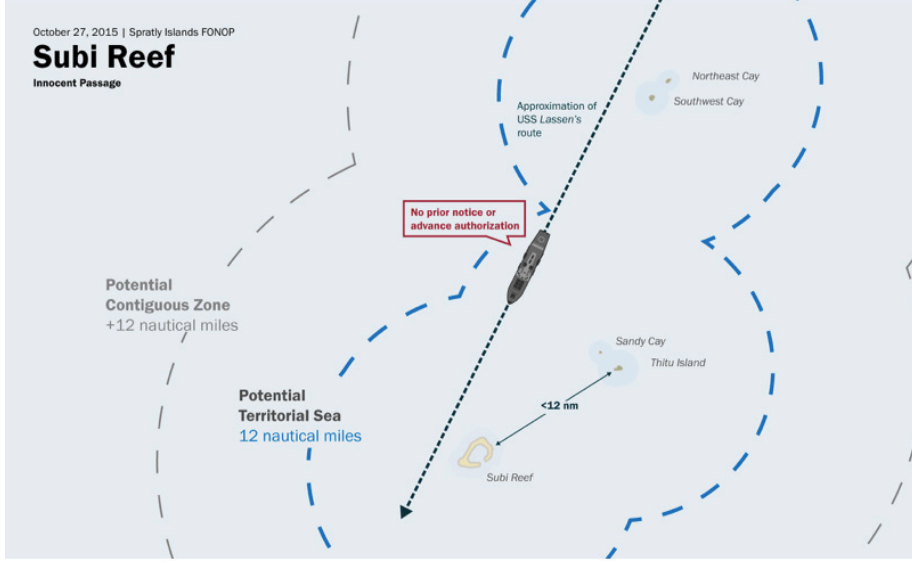
Güney Çin Denizi'nin stratejik ve ekonomik nitelikleri ABD ve Çin'in bölgedeki rekabetini etkileyen önemli unsurlardan biridir. Stratejik olarak bakıldığında *deniz iletişim hatları-sea lines of communications*, *ada zincirleri-island chains* ve *mihrak noktaları-focal points* olarak ifade edilen alanlar her iki devlet açısından da güvenlik ve ekonomi eksenli avantajlar sağlamaktadır. Söz konusu alanlar bölgedeki kaynaklara erişim, deniz ticaretinde etkinlik, askeri kuvvetlerin konuşlandırılması ve gerektiğinde etkin şekilde kullanılması doğrultusunda ele alınmaktadır. Barracks'a (1997: 18-19) göre ABD bir bütün olarak Güney Çin Denizi'nin stratejik nitelikleri doğrultusunda aşağıdaki konulara odaklanmaktadır:

"Açık denizlerde seyrüsefer ve uçuş özgürlüğünün korunması, kıyı devletleri için 200ml Münhasır Ekonomik Bölgelerinde açık deniz özgürlüklerinin muhafaza edilmesi (Vietnam gibi), Malakka Boğazı gibi uluslararası boğazlarda seyrüsefer ve uçuş özgürlüğünün garanti edilmesi, Endonezya ve Filipinler gibi stratejik takımadalardan geçişi kolaylaştıracak Deniz Geçiş Rejiminin kurulması, karasu genişliğinin 12 deniz mili ile sınırlandırılması, deniz yetki alanlarının belirlenmesi için daha etkin kuralların oluşturulması ve savaş gemilerinin/uçaklarının etkin şekilde konuşlandırılması."

Barracks'ın üzerinde durduğu bu konularla birlikte Başkan Obama döneminden Başkan Trump dönemine seyrüsefer özgürlüğü operasyonları artarak devam etmiş ve operasyonların stratejik bir adım olarak etkinlikleri ve nitelikleri arttırılmıştır. Savunma Bakanlığı tarafından 2015 yılında gerçekleştirilen ve aşağıda ana güzergahı gösterilen operasyona dair üzerinde durulan uluslararası hukuk ve bölge devletlerinin egemenlik iddiasında olduğu alanlar vurgusunu, ABD'nin Güney Çin Denizi'ne yönelik gerçekleştirdiği diğer

operasyonlarda da görmek mümkündür. *Diplomatik iletişim, operasyonel adımlar ve iki/çok taraflı istişarelerle* (Freund, 2017) gerçekleştirildiği ifade edilen ve masum geçiş hakkına vurgu ihtiva eden (Congressional Research Service, 2021; German Institute for Global and Area Studies, 2020; Smith, 2021) eylemler de gerçekleştirilmektedir.

Harita 2: 2015 ABD FON⁶ Operasyonu (Freund, 2017; Glasser, Cooper ve Dutton, 2016)

Bu tatbikatların Çin'e karşı bir meydan okuma olduğu yorumu ise 2016 yılında gerçekleştirilen seyrüsefer operasyonunun güzergahı üzerinden okunabilmektedir. Harita 3'te gösterildiği üzere güzergahın Çin'in 1996 yılında kurduğu ve Paracel Adaları'nın tamamını çevreleyen düz taban çizgilerini kapsamaması, ABD'nin Pekin'in bölgedeki egemenlik iddiasını tanımadığını gösteren önemli bir adım olarak ortaya konmaktadır (US Department of Defence, 2017; US Naval War College, 2020). ABD açısından bu konular öne çıkarken, Çin ise deniz stratejisti Mahan'ın (1890: 14-43)⁷ üzerinde durduğu

6 Freedom of Navigation (FON) kavramı Seyr-ü Sefer Özgürlüğü anlamına gelmekte ve ABD'nin uluslararası hukuka dayandığı serbest geçiş ve seyir özgürlüğü iddiasının temelini oluşturmaktadır. Bu kavramla birlikte açık denizlerde serbest geçiş hakkı savunulmakta ve yukarıda ifade edilen operasyonlar da bu hak iddiasına dayandırılarak gerçekleştirilmektedir. Bir uluslararası teamül hukuku ilkesi olan Seyr-ü Sefer Özgürlüğü BM Deniz Hukuku Sözleşmesine dayandırılmaktadır.

7 "Denizlerde komutanlık dünyaya hâkim olmanın birincil faktörüdür. Okyanusların, büyük ticaret yollarının kontrolü bir devletin gücüne güç katan başlıca faktördür. Deniz gücü büyük okyanuslara, kıyı limanlardaki deniz lojistik üslerine, donanmalara, modern ticaret filolarına, güzergâhlardaki hareket noktalarında etkinliğe, nüfus, kaynak ve ekonomik güce bağlı olarak değişmektedir. Bu unsurlarla birlikte oluşturulacak olan güçlü bir donanma yalnızca ulusal değil uluslararası gücü de getirmektedir." Rubel, R.C. (2012).

ana hatların daha da genişletilmesi fikrinden hareketle Xiaoyan (2014: 19-20) donanma stratejisinde aşağıdaki noktalara temas etmektedir:

“Okyanusla bitişik geniş bir sınırın oluşturulması, kara faaliyetlerini de destekleyecek şekilde deniz bariyerlerine ve ulaşım koridorlarına sahip olmak, (Qu vd, 2006: 50-54) ulusal deniz egemenliğinin, hak ve çıkarlarının ihlal ve tehdit edilmemesini sağlamak, deniz iletişim hatlarının güvenliğini temin etmek, güçlü ve modern bir donanma inşa edilmesi, okyanus ekonomisinin toplam ekonomiye olan katkısını artırmak, gelişmiş okyanus teknolojisine sahip olmak”

Her iki devletin de üzerinde durduğu noktalardan hareketle stratejik ve ekonomik kazanımları bir bütün olarak ele aldıkları gözlenmektedir. Bilhassa deniz iletişim hatlarının güvenliğinin sağlanması Çin için deniz ekonomisini genişletme açısından hayati öneme sahiptir. Kıyı şeridi Sarı Deniz, Doğu Çin Denizi ve Pasifik Okyanusu ile güneyde Hint Okyanusu yakınlarındaki Güney Çin Denizi ile komşu olan Çin’in dış ticaretinin %90’ı denizlerden yapılmakta, ithal ham petrolünün yaklaşık %60’ı da Hint Okyanusu’ndan Malakka Boğazı üzerinden Güney Çin Denizi’ne gelmektedir (Xiaoyan, 2014: 19-20). Bu bölgedeki deniz iletişim hatları enerji kaynaklarının aranmasının ve ticaret güzergâhlarının güvence altına alınmasının yanı sıra terörizm ve korsanlık gibi faaliyetlere karşı mücadelede de kritik öneme sahiptir. Bu noktalar ile Çin için balıkçılık hakkı ve hidrokarbon kullanım hakkı (11 milyar varil petrol ve 190 trilyon metreküp doğal gaz) ve denizaltı mineral kazanımı ekonomik açıdan öne çıkan başlıklar olmuştur (Ramkumar vd, 2020: 3-4). Stratejik açıdan bakıldığında ise Güney ve Kuzey Pasifik Okyanusu’nu birbirine bağlayan Malakka Boğazı ve düğüm noktalarından geçen deniz koridorlarının kontrolü üzerinde önemle durulan konulardır (Popescu, 2017: 100-101).

Çin’in 18.000 km’lik sahil şeridi olmasına rağmen kendisini çevreleyen denizlerin büyük ölçüde kapalı veya yarı kapalı olduğu düşünüldüğünde deniz koridorlarında kontrolün sağlanması daha da önemli hale gelmektedir. Çin açısından boğum noktası olabilecek kapalı ve yarı kapalı denizlerden çıkış Kuzey’de Çin, Kuzey Kore ve dar bir alanda Rusya’yı içine alan sınırdır. Japonya Denizi, ABD ile müttefikliği ve uzunluğu dolayısıyla deniz seyrüseferine elverişli değildir ve dolayısıyla doğrudan bir çıkış teşkil edemez. Çin açısından stratejik ve ekonomik olarak sınırlanma anlamına gelen bu unsurların yanı sıra Güney Çin Denizi’ndeki Ada Zincirleri de kontrolü zor fakat bir o kadar gerekli noktaları temsil etmektedir. Japonya’dan Filipinler’e uzanan Birinci Ada Zincirinde ve Bonin Adası’ndan Mariana Adası’na uzanan İkinci Ada Zincirinde konuşlanmış yabancı askeri üsler Çin açısından önemli birer tehdit unsuru olarak görülmektedir (Xiaoyan, 2014: 19-20). Yabancı askeri üslerin önemli bir kısmını da ABD ve ABD müttefiki devletler oluşturmaktadır. Batı Pasifik’te Japonya ve Güney Kore’yi kuzey çapalar; Avustralya ve Filipinler’i güney çapalar olarak konuşlandıran ABD, bu adımlarla birlikte

Harita 3'te görüldüğü üzere Birinci ve İkinci Ada Zincirlerinde önemli oranda etkinlik kazanmıştır (Qu vd, 2006: 56-57).

Harita 3: Güney Çin Denizi'nde ABD ve Çin Hava-Donanma Kuvvetleri (Lippert, B., Perthes, V., 2020)⁸

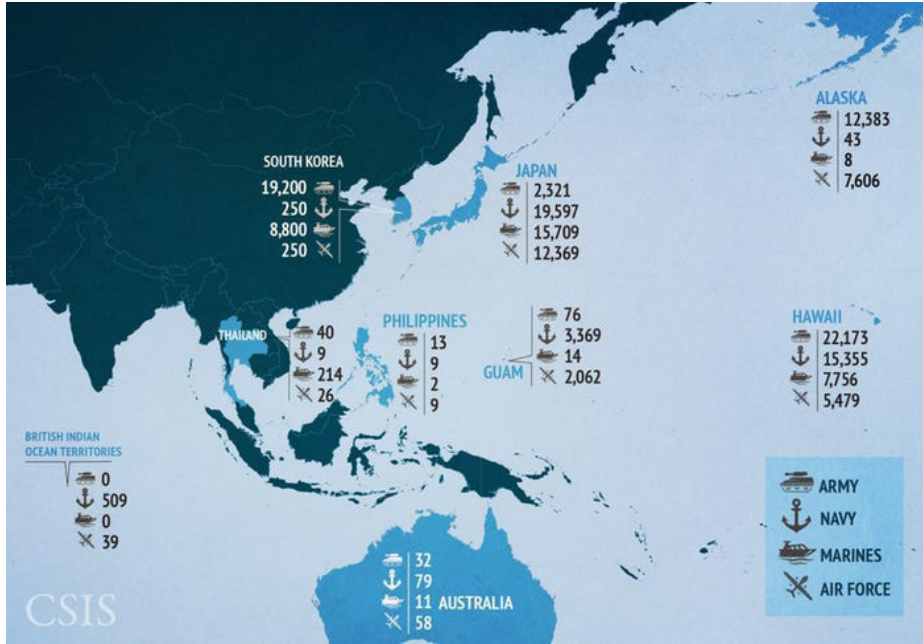

Coğrafi ve stratejik olarak ortaya çıkan tehdit unsurlarını bertaraf etme hususunda Çin'in üzerinde durduğu ana konular ise denizlerde donanma ve teknolojik gelişimin sağlanması ve egemenlik haklarının tesisi olmuştur. Başta bölgedeki ABD varlığının dengelenmesi olmak üzere ekonomik ve stratejik kazanımların istikrarlı hale getirilmesi hedefi doğrultusunda hareket eden Çin (Singh ve Tan, 2011: 3-4), Güney Çin Denizi'ndeki egemenlik iddialarının gerçekleştirilmesi ve bölgede inşa ettiği yapay adaların yanı sıra hava-deniz teknolojilerinin ve donanma kuvvetlerinin geliştirilmesi gibi adımların üzerinde önemle durmaktadır (Yamaguchi, 2016: 23-30). ABD açısından bakıldığında ise stratejik olarak Çin tarafından ortaya konulan egemenlik iddialarının gerçekleştirilmesi ve donanma kuvvetlerinin iyileştirilmesi

8 Harita 3 ile Çin açısından fazlasıyla büyük bir öneme sahip olan Birinci ve İkinci Ada Zincirleri ortaya konmuştur. Gösterilen iki çizgi hattı boyunca etkinlik sağlanması Çin'in deniz stratejisinde önemli bir yer tutarken, bu alanlarda ABD'nin Soğuk Savaş dönemine uzanan varlığı Çin açısından üzerinde durulan en önemli konu başlıklarından biri olmuştur. Yıldız ile gösterilen bölgelerde ABD'nin donanma kuvvetlerinin etkinlik göstermesi ve bu hatta etkinliğin artırılmasına destek olabilecek Japonya, Avustralya, Filipinler ve Tayvan ile savunma temaslarının güçlendirilmesi bölgede varlığını koruyan rekabetin ve tehdit algısının en önemli unsurlarından biri olma konumundadır.

hedeflerine karşı atılan adımlar dikkat çekmektedir. Çin'in egemenlik iddiaları karşısında bölgedeki diğer devletlerle askeri temaslarını arttıran ABD, başta Filipinler olmak üzere, Vietnam, Japonya, Tayland ve Güney Kore ile önemli savunma anlaşmalarına imza atmıştır (Vaughn, 2007: 14-24). Singapur, Endonezya ve Tayvan'la da atılan adımlarla (Vaughn, 2007: 24-26) birlikte başta üs kullanımı olmak üzere önemli iş birliği noktaları yaratılırken; bu adımlar ABD ve Çin'in bölgedeki faaliyetlerinden endişe duyan devletleri dengeleme⁹ yönünde adımlar atmaya sevk etmektedir (Beukel, 2010: 8-12; Beckley, 2017: 1-5). ABD ve bölge devletleri tarafından atılan adımlar sonucunda oluşan ABD askeri üs ve personel sayısı Harita 4'te görülmektedir.

Harita 4: Güney Çin Denizi'nde ABD Askeri Üs ve Personel Sayısı (Center for Strategic and International Studies, 2016)¹⁰

9 Güney Çin Denizi'nde ABD ve Çin arasında giderek derinleşen rekabet karşısında bölge devletleri ve bilhassa Çin ile egemenlik ihtilafında olanlar (Vietnam, Filipinler, Tayvan ve Malezya) dengeleme – *balancing*, riskten korunma – *hedging* ve peşine takılma – *bandwagoning* gibi stratejik yaklaşımlar geliştirebilmektedirler. Riskten korunma davranışı ile keskin ittifak kurma eğiliminden kaçınma ana eğilim olarak kendini gösterirken; peşine takılma davranışı ABD ve Çin'e yaklaşımda belirgin bir destek doğrultusunda ortaya konmaktadır. Güneydoğu Asya devletlerinde bu iki yaklaşımı da içine alacak şekilde ABD ve Çin ile kurulan ilişkileri dengede tutma ve dolayısı ile keskin ittifakın getirebileceği risklerden korunma davranışı öne çıkmaktadır.

10 Harita 4 ile Güney Çin Denizi'nde ABD'nin sahip olduğu askeri üsler ve personel bilgisine yer verilmiştir. Harita 3 ile bir bütün olarak bakıldığında ABD için Birinci ve İkinci Ada Zincirlerinde askeri yapılanmanın ne derece önemli olduğu görülebilmektedir. Zira bu noktalarda donanma kuvvetleri ve personel sayısı deniz savunmasının güçlendirilmesi doğrultusunda ele alınmaktadır. Bununla birlikte ABD'nin üzerinde önemle durduğu deniz tatbikatları da donanma kuvvetlerinin yoğunlaştığı alanlarda gerçekleştirilmekte ve bu tatbikatlarla birlikte Çin'in bölgesel egemenlik iddialarına karşı duruş sergilenmektedir.

Müttefiklerin güçlendirilmesinin yanı sıra ABD açısından stratejik öneme sahip olan ve Çin için de egemenlik ihlali olarak yorumlanan önemli bir nokta ise ABD'nin seyrüsefer özgürlüğüne yaptığı vurgu olmuştur. ABD için bölgede ticaretin engelsiz şekilde sürdürülebilmesinin yanı sıra olası bir kriz durumunda bölgedeki kuvvetlerin intikali açısından da hayli önemli olan seyrüsefer özgürlüğü, Çin açısından özellikle Münhasır Ekonomik Bölgeye olası müdahale olasılıkları dolayısıyla tehdit olarak görülmektedir (O'Rourke, 2018: 43-49). Bu anlaşmazlık ABD ve Çin arasında aşağıdaki tabloda gösterildiği üzere özellikle 2009 sonrasında yoğunlaşan karşılıklı deniz kazalarını ve tacizlerini doğurmaktadır.

Tablo 2: ABD-Çin Güney Çin Denizi Kaza Çizelgesi (Congressional Research Service, 2020: 43-46)¹¹

Mart 2001	Çin'in Münhasır Ekonomik Bölge araştırma ve okyanus gözetim operasyonları sırasında ABD deniz gemileri ile karşılaşması
Nisan 2001	Hainan Adası hava sahasında çarpışma
Eylül 2002	Çin'in Münhasır Ekonomik Bölge araştırma ve okyanus gözetim operasyonları sırasında ABD deniz gemileri ile karşılaşması
Mart 2009	Çin'in Münhasır Ekonomik Bölge araştırma ve okyanus gözetim operasyonları sırasında ABD deniz gemileri ile karşılaşması
Mayıs 2009	Çin'in Münhasır Ekonomik Bölge araştırma ve okyanus gözetim operasyonları sırasında ABD deniz gemileri ile karşılaşması
Aralık 2013	ABD ve Çin donanma gemilerinin karşı karşıya gelmesi
Ağustos 2014	ABD ve Çin deniz devriye uçaklarının uluslararası hava sahasında karşı karşıya gelmesi
Mayıs 2016	ABD ve Çin deniz devriye uçaklarının uluslararası hava sahasında karşı karşıya gelmesi
Eylül 2018	ABD donanmasının seyrüsefer operasyonu sırasında Çin Spratly Adaları yakınlarında Çin donanması ile karşı karşıya gelmesi

ABD ve Çin açısından ortaya çıkan stratejik kazancı arttırmaya dönük yaklaşımlar rekabeti besleyen önemli bir unsur olarak öne çıkarken, bölgedeki askeri kapasitenin artırılması da bir başka kritik gösterge olarak ele

11 Tablo 2'de gösterildiği üzere ABD ve Çin arasında yaşanan deniz kazaları 2009 yılı sonrasında sıklaşmıştır. Bu kazaların olduğu bölgelere yakından bakıldığında ise Çin'in egemenlik iddiasında olduğu bölgelerin öne çıktığı gözlenmektedir. Bu bölgelerde ABD'nin seyr-ü sefer operasyonları çerçevesinde tatbikatlar gerçekleştirmesi iki devleti deniz alanlarında karşı karşıya getiren en önemli unsurlardan biridir. Deniz alanlarında iki devletin karşı karşıya gelme sıklığının 2009 yılı sonrasında artmış olması Asya'ya Yöneliş stratejisinin önemli bir etkisi olarak ortaya çıkarken, Çin'in yine bu tarihlerde Güney Çin Denizi'nde egemenlik iddialarını ortaya koymasının karşılıklı olarak derinleşen tehdit algısının önemli göstergelerinden biri olmuştur.

almaktadır. Tayvan ve Spratly Adaları Çin ve ABD için stratejik öneme sahip Güney Çin Denizi'ndeki iki ana noktadır. Bilhassa Çin'in Tayvan'a dair yürüttüğü politika¹² (Wachman, 2007: 25-45) ve Spratly Adaları'ndaki egemenlik iddiaları¹⁵ düşünüldüğünde bölgede askeri etkinliğin artırılmasına yönelik atılan adımlar önem kazanmaktadır. Bu noktadan hareketle yukarıdaki karşılaştırma tablosu incelendiğinde 1996'dan 2017'ye uzanan süreçte Çin'in hava üssü saldırı etkinliğinin arttığı gözlenmektedir. Çin Halk Kurtuluş Ordusu (ÇHKO) tarafından bu süreçte bilhassa balistik ve seyir füzelerinin geliştirilmesi önemli bir başlık olarak ele alınırken; Japonya'daki ABD üslerine ulaşılabilir kapasitesine sahip orta menzilli balistik füze gelişimi dikkat çekmektedir (Lockie, 2016). Bu noktadan da anlaşılacağı üzere balistik füze etkinliğinin kısa mesafeden orta mesafeye yükseltilmesi, Çin'e Tayvan gibi yakın bölgelerde ve Spratly Adaları gibi nispeten uzak noktalarda etkin olma fırsatı vermektedir. Hava üstünlüğü açısından bakıldığında Çin'in anakarasına yakın noktalarda ABD ile nispeten eşit konumda olduğu fakat uzak noktalarda dezavantajlı olduğu gözlenmektedir.

ABD açısından nispeten daha avantajlı olarak görünen hava üstünlüğü geliştirilen beşinci nesil uçaklara ve Çin ile olası bir savaş durumunda Pasifik'te tutulabilecek savaş uçağı kapasitesine bağlanmıştır (RAND, 2015). Hava sahası etkinlikleri açısından ele alındığında Çin anakarasına yakın olan bölgede iki devlet arasında nispeten daha eşit bir durum gözlemlenirken; Çin anakarasına uzak bölgede ise Çin'in dezavantajına olacak şekilde ABD hava sahası etkinliği devam etmektedir. Bu etkinlik Çin tarafından uyarı ve kontrol sistem / donanımlarının geliştirilmesi ve bilhassa 2010 sonrasında uzun menzilli füzelere olan yatırım ile esnetilmiş; entegre hava savunma sistemlerinin üzerinde önemle durulmuştur (Heginbotham vd, 2015: 99-116; Sheen, 2019: 2-10). Çin'in ortaya koyduğu bu gelişime rağmen hava saldırısı ve bu saldırıya karşı koyma potansiyeli açısından bakıldığında Çin kendi anakarasına yakın ve uzak olarak seçilen iki noktada (Tayvan ve Spratly Adaları) dezavantajlı konumunu sürdürmektedir. Bu dezavantaj ABD tarafından geliştirilen

12 Çin'in Güney Çin Denizi'nde egemenlik iddiasında bulunduğu bölgeler düşünüldüğünde (Dokuz Çizgi Hattı) Tayvan bu iddiaların gerçekleştirilmesinde stratejik öneme sahip noktalardan biridir. Çin'in olası bir yabancı işgali karşısında Tayvan'ı bir nevi kalkan konumunda gördüğünü Wachman (2007) ilgili çalışmasında açıklamış ve Tayvan üzerinde yaratılacak olası bir etkinliğin Çin açısından ulusal güvenliğine tehdit olarak algılanacağını vurgulamıştır.

13 Barındırdığı enerji kaynakları ve stratejik konumu ile Çin, Tayvan, Vietnam ve Filipinler arasında egemenlik iddialarının öznesi olan Spratly Adaları, 2010 yılında dönemin ABD Dış İşleri Bakanı Clinton tarafından "ulusal güvenlik" çerçevesinde vurgulanmasıyla önemini daha da arttıran bir bölge olmuştur. Çin Adalardaki egemenlik iddialarını hanedanlık dönemlerine, eski Çin haritalarına ve bölgedeki denizcilik faaliyetlerine bağlarken; Clinton'un açıklaması sonrasında iki devlet arasında Spratly Adaları rekabet unsuru olma niteliğini yoğunlaştırarak korumuştur.

yeni nesil hassas silahlara, uzun menzilli bağımsız askeri ekipmanlara ve Ortak Doğrudan Saldırı Mühimmat'ına bağlanmıştır (Heginbotham vd, 2015: 133-151). Su üstü harp kapasitesi etkinlikleri noktasında bakıldığında Çin'in gelişen istihbarat, gözetim, keşif ve uzay/elektronik sektörlerindeki ilerleme ve uydu lansmanlarındaki artış dikkat çekmektedir.

Uzun menzilli hedefleri tespit etmede etkili olan radar sistemleri ile gemi karşıtı balistik füzeler ABD açısından dezavantaj yaratırken; ABD'nin bilhassa Soğuk Savaş sonrasında savaş karşıtı füze gelişimine nispeten daha az odaklanması Çin'in elini kuvvetlendiren bir unsur olarak ortaya konmuştur (Heginbotham vd, 2015: 160-172). Bölgedeki rekabeti göstermesi açısından önemli olan bir diğer stratejik etkinlik ise mukabil uzay teknolojisi olmuştur. Başta füze savunma sistemlerinin geliştirilmesi olmak üzere, anti uydu kabiliyetlerinin desteklenmesine odaklanan mukabil uzay teknolojisinde ABD ve Çin Tablo 3'te görüldüğü üzere takribi bir eşitlik konumuna gelmiştir. Fakat burada dikkat çeken nokta Çin'in "büyük dezavantajlı" konumda iken bu noktaya gelmiş olmasıdır. Bu ilerleme anti-uydu kabiliyetlerindeki gelişime ve 2014 yılında da gerçekleştirilen başarılı balistik füze savunma önleme testlerine bağlanmaktadır (Kulacki, 2014: 2-12; Heginbotham vd, 2015: 245-250). Testlerde kullanılan teknolojiler Çin'in uzay teknolojisinde geldiği nokta açısından vurgulanırken; ABD ise Çin tarafından atılan bu adımlar karşısında Küresel Konumlandırma Sisteminin, füze uyarı sistemlerinin, uydu işlev ve sayılarında yapılacak iyileştirmelerin üzerinde durmaktadır (Heginbotham vd, 2015: 250-256). Siber savaş başlığı altında bakıldığında ise uzay teknolojisindeki gelişime benzer şekilde Çin açısından azalan dezavantaj durumu dikkat çekmektedir. Bu azalma Çin'in kurumsallaşma yoluna giden siber faaliyetlerine bağlansa da kötü amaçlı yazılımlar ve Çin siber güvenliğinin şüpheli konumu ABD'nin hâlihazırda olası bir siber savaşta daha etkin olabileceği yorumlarını doğurmaktadır (RAND, 2015).

Sonuç

Tehdit algısının sürekliliği ABD ve Çin'in Güney Çin Denizi rekabetinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu algının şekillendirilmesi rekabet ve iş birliği gibi temaları dahi yönlendirme etkisine sahip olmaktadır. Bir devletin rakip ya da ortak olarak bir diğer devleti sınıflandırması tehdit algısında o devleti ne şekilde konumlandığını gösterirken, uzun vadede çatışma ve iş birliğine dair bizlere önemli ipuçları sunmaktadır. Bu noktadan hareketle çalışma ile altı çizildiği üzere ABD ve Çin nezdinde ikili ilişkilerde tehdit algısının rekabet yönlü sürekliliği esastır. Bu süreklilik ABD politika yapıcılarının

dengeleme, entegrasyon ve güç dengesi yaklaşımları arasında gidip gelen politikalarından okunabilmektedir. Çin açısından bakıldığında ise rekabet yönlü tehdit algısı tarihi arka plandan ve emperyal deniz saldırılarından beslenmektedir. İki devlet arasındaki rekabet yönlü tehdit algısındaki bu süreklilik Güney Çin Denizi gibi egemenlik ihtilaflarının ve jeo-stratejik kazanım rekabetinin yoğun olduğu bir alan göz önüne alındığında daha kritik hale gelmektedir. Bu noktada çalışma süregelen rekabet temalı tehdit algısının iki devleti jeo-stratejik açıdan bölgede hangi adımları atmaya sevk ettiğini ortaya koymaktadır.

Bu noktada tehdit algısı faktörünün şekillendirici bir unsur olarak jeo-stratejik ve jeo-ekonomik adımları etkilediği aşikârdır. Zira ABD nezdinde Çin'e karşı olan stratejik bakışın çevreleme ve entegrasyondan güçler dengesine evrilmesi tehdit algısının da yükseldiğini gösterirken; Çin açısından ise bu algı başta tarihsel etkenler olmak üzere ABD'nin bölgedeki varlığı ve bölge devletleri ile savunma temelli temasları ile beslenmektedir. Tarihsel analizde Çin'in yakın bölgesine dönük saldırılar önemli bir faktör olarak öne çıkarırken, hâlihazırda uluslararası sistemdeki çok kutupluluk ve ABD'nin mutlak hâkimiyetine dair tartışmalar da Çin'in tehdit algısını önemli ölçüde şekillendirmiştir. Zira 2008 ekonomik krizi ile uluslararası sistemin hâlihazırdaki durumuna dair eleştirilerini daha belirgin olarak dile getiren Çin, artan tehditlere vurgu yaparak yakın çevresine dönük daha etkin politika üretme eğilimi göstermiştir. Bu noktadan da anlaşılacağı üzere tehdit algısındaki değişim ve dönüşümler Çin'i yakın çevresine daha fazla yönelmeye ve dolayısıyla jeo-stratejik ve jeo-ekonomik temelde daha fazla adım atmaya sevk etmiştir. Bu noktalarla birlikte, her iki tarafta da varlığını koruyan bu algı çerçevesinde gün yüzüne çıkan stratejik güvensizlik ise jeo-stratejik ve jeo-ekonomik temelde bölgede atılan adımları rekabet yönünde desteklemekte ve bu rekabetin uzun vadede derinleşerek devam edeceğinin sinyallerini vermektedir.

Kaynakça

- Allison, G. (2017). What Xi Jinping Wants, *The Atlantic*. <https://www.theatlantic.com/international/archive/2017/05/what-china-wants/528561/> (Erişim Tarihi: 07.09.2021).
- Allison, G. (2017). The Thucydides Trap, *Foreign Policy*, <https://foreignpolicy.com/2017/06/09/the-thucydides-trap/> (Erişim Tarihi: 10.08.2021).
- Arrighi, G. (2007). *Adam Smith Pekin'de: 21.Yüzyılın Soy Kütüğü* (Çeviren: İbrahim YILDIZ). Yordam Kitap, s: 295-296.
- Barracks, C. (1997). Maritime Choke Points: Key Sea Lines of Communications and Strategy, U.S.Army War College, USAWC Strategy Research Project.

- Beckley, M. (2017). Balancing China: How the US and Its Partners Can Check Chinese Naval Expansion, *National Security Review*, <https://warontherocks.com/2017/11/balancing-china-united-states-partners-can-check-chinese-naval-expansion/> (Erişim Tarihi: 09.08.2021).
- Beukel, E. (2010). China and South China Sea: Two Faces of Power in the Rising China's Neighborhood Policy, *DISS Working Paper*, No:7.
- Brooks, S.G., Ikenberry, G.J., Wohlforth, W.C. (2012). Don't Come Home America, *International Security*, Vol:37. No:3.
- Center for Strategic and International Studies, (2016). "Tensions in the South China Sea Explained in 18 Maps", <https://www.businessinsider.com/tensions-in-the-south-china-sea-explained-in-18-maps-2015-1> (Erişim Tarihi: 12.06.2020).
- China's National Defence, (2013). Information Office of the State Council the People's Republic of China, Beijing. http://www.andrewerickson.com/wp-content/uploads/2019/07/China-Defense-White-Paper_2013_English-Chinese_Annotated.pdf (Erişim Tarihi: 09.08.2021).
- China's National Defence, (2015). Information Office of the State Council the People's Republic of China, Beijing. http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2015/05/27/content_281475115610833.htm (Erişim Tarihi: 09.08.2021).
- China's National Defence, (2019). Information Office of the State Council the People's Republic of China, Beijing. https://english.www.gov.cn/archive/whitepaper/201907/24/content_WS5d3941ddc6d08408f502283d.html (Erişim Tarihi: 09.08.2021).
- China's Peaceful Development White Paper, (2011), Information Office of the State Council, http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2014/09/09/content_281474986284646.htm (Erişim Tarihi: 01.04.2022).
- Congressional Research Service, (2020). US-China Strategic Competition in South and East China Seas: Background and Issues for Congress, <https://china.usc.edu/sites/default/files/article/attachments/crs-2020-us-china-strategic-competition-south-china-east-china-seas.pdf> (Erişim Tarihi: 09.04.2021).
- Congressional Research Service, (2021). US-China Strategic Competition in South and East China Sea: Background and Issues for Congress, <https://news.usni.org/2021/09/10/report-on-u-s-china-competition-in-east-south-china-sea-10> (Erişim Tarihi: 22.02.2022).
- Council on Foreign Relations, (2020). Rising Tensions in the South China Sea. <https://www.cfr.org/blog/rising-tensions-south-china-sea> (Erişim Tarihi: 09.08.2021).
- Council on Foreign Relations, (2022). Territorial Disputes in the South China Sea, <https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/territorial-disputes-south-china-sea> (Erişim Tarihi: 21.02.2022).
- CRS Report For Congress, (2005). US-China Military Contacts: Issues For Congress, Congressional Research Services, <https://www.everycrsreport.com/reports/RL32496.html> (Erişim Tarihi: 09.08.2021).
- Eckholm, E. (2002). China Complains U.S. Navy Violated 200-Mil Zone, <https://www.nytimes.com/2002/09/26/international/china-complains-us-navy-violate-200mile-zone.html> (Erişim Tarihi: 02.05.2020).

- Freund, E. (2017). Freedom of Navigation in the South China Sea: A Practical Guide, Belfer Center for Science and International Affairs Report, Harvard Kennedy School, <https://www.belfercenter.org/publication/freedom-navigation-south-china-sea-practical-guide> (Erişim Tarihi: 09.08.2020).
- Friedberg, A. (2019). The Rise of China and the Strategic Challenge to the US. <https://www.youtube.com/watch?v=UYRafS4mtTA> (Erişim Tarihi: 01.07.2020).
- Friedberg, A. (2018). Testimony Before the House Armed Services Committee Hearing on Strategic Competition with China, s: 2-12, <https://docs.house.gov/meetings/AS/AS00/20180215/106848/HHRG-115-AS00-Wstate-FriedbergA-20180215.pdf> (Erişim Tarihi: 03.04.2022).
- Forsythe, M. (2017). Rex Tillerson's South China Sea Remarks Foreshadow Possible Foreign Policy Crisis, The New York Times, <https://www.nytimes.com/2017/01/12/world/asia/rex-tillerson-south-china-sea-us.html> (Erişim Tarihi: 21.02.2022).
- German Institute for International and Security Affairs, (2020). Strategic Rivalry Between US and China, <https://www.swp-berlin.org/10.18449/2020RP04/> (Erişim Tarihi: 15.07.2020).
- German Institute for Global and Area Studies, (2020). South China Sea 'Lawfare': Fighting over the Freedom of Navigation, <https://www.giga-hamburg.de/en/publications/giga-focus/south-china-sea-lawfare-fighting-over-the-freedom-of-navigation> (Erişim Tarihi: 09.08.2021).
- Glaser, B., Cooper, Z., Dutton, P. (2016). Mischief Reef: President Trump's First FONOP?, Asia Maritime Transparency Initiative, <https://amti.csis.org/mischief-reef-president-trump/> (Erişim Tarihi: 01.04.2022).
- Haas, B. (2017). No Access: Rex Tillerson Sets Collision Course With Beijing in South China Sea. <https://www.theguardian.com/world/2017/jan/12/no-access-rex-tillerson-sets-collision-course-beijing-south-china-sea> (Erişim Tarihi: 29.06.2020).
- Heginbotham, E., Nixon, M., Morgan, F.E., Heim, J.L., Hagen, J., Li, S., vd. (2015). US China Military Scorecard: US Penetration of Chinese Airspace. RAND Cooperation Report; US Capability to Attack Chinese Air Bases, s: 133-15; Chinese Anti Surface Warfare, s: 160-172; Chinese Counterspace Capabilities Versus US Space Systems, s: 245-250, https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR392.html (Erişim Tarihi: 09.06.2021).
- Hudson Institute, (2018). The Strategic Significance of the South China Sea: American, Asian and International Perspectives, <https://www.hudson.org/events/1513-the-strategic-significance-of-the-south-china-sea-american-asian-and-international-perspectives22018> (Erişim Tarihi: 21.02.2022).
- Kan, S.A. (2010). U.S. China Military Contacts: Issues for Congress, Congressional Research Service, s: 34-38.
- Kaplan, R.D. (2020). Why the US China Cold War Will Be Different, *The National Interest*, 1-4.
- Kaplan R.D. (2005). How We Would Fight China, *Atlantic Monthly*, 1-4.
- Kastner, S.L., Pearson, M.M., Rector, C. (2019). *China's Strategic Multilateralism: Investing in Global Governance*, Cambridge University Press, s: 60-62.
- Kaufman, A.A. (2011). The "Century of Humiliation" and China's National Narratives, USCC.gov, 1-10.
- Kulacki, G. (2014). An Authoritative Source on China's Military Space Strategy, *Union of Concerned Scientists*, s:2-12.

- Lockie, A. (2016). How the World's Largest Military Stacks up to the US Armed Forces, <https://www.businessinsider.com/chinese-us-military-comparison-2016-8> (Erişim Tarihi: 15.06.2020).
- Mearsheimer, J.J. (2010). The Gathering Storm: China's Challenge to US Power in Asia, *The Chinese Journal of International Politics*, Vol:3, s: 386-390
- Macdonald, A. (2017). China's Evolving Nuclear Forces: Changes, Rationales and Implications, *Journal of Military and Strategic Studies*, Vol.18, Issue.1, s: 117-122.
- Mahan, A. T. (1890). *The Influence of Sea Power Upon History 1660-1783*, Spectral Association, s: 14-43.
- Nathan, A.J., Ross, R.S. (1997); Nathan, A.J., Scobell A. (2012). Principles of China's Foreign Policy, Columbia University, http://afe.easia.columbia.edu/special/china_1950_forpol_principles.htm (Erişim Tarihi: 15.06.2020).
- National Security Strategy, (2010). White House, s: 7-14.
- National Security Strategy, (2015). White House, s: 7-13, 23-27.
- National Security Strategy, (2017). White House, s: 2,21, 37-38.
- Nohara, J.J. (2017). Sea Power as a Dominant Paradigm: The Rise of China's New Strategic Identity, *Journal of Contemporary East Asia Studies*, Vol 6, No 2, s: 210-232.
- O'Rourke R. (2018). Maritime Territorial and Exclusive Economic Zone (EEZ) Disputes Involving China: Issues for Congress. *Congressional Research Service Report*. S: 2-7, 43-49.
- Pathak, S. (2015). The Peace in China's Peaceful Rise. E-International Relations. <https://www.eir.info/2015/10/15/the-peace-in-chinas-peaceful-rise/> (Erişim Tarihi: 01.07.2020).
- Popescu, A.I.C. (2017). Kontrol of Key Maritime Straits: China's Global Strategic Objective *International Journal of Economics and Business Administration*, Volume.V, Issue.1, s: 100-101.
- Project Air Force Report, (2015). An Attractive Look at the US-China Military Scorecard, <https://www.rand.org/paf/projects/us-china-scorecard.html> (Erişim Tarihi: 15.06.2020).
- Reuters, (2018). China Says U.S. Warship Violated its South China Sea Sovereignty, <https://www.reuters.com/article/us-china-us-sovereignty/china-says-u-s-warship-violated-its-south-china-sea-sovereignty-idUSKBN1F9088> (Erişim Tarihi: 02.06.2020).
- Qu, X., Erickson, A., Goldstein, L.J., (2006). Maritime Geostrategy and the Development of the Chinese Navy in the Early Twenty First Century, *Naval War College Review*: Vol.59, No.4, s:50.
- Ramkumar, M., Santosh, M., Mathew M.J., Menier, D., Nagarajan, R., Sautter, B. (2020). Hydrocarbon Reserves of South China Sea: Implications for Regional Energy Security, *Energy Geoscience*, s:3-4.
- Rinehart, I.E. (2016). The Chinese Military: Overview and Issues for Congress, *Congressional Research Service Report*, s:12-18.
- Rubel, R.C. (2012). Command of the Sea: An Old Concept Resurfaces in a New Form, *Naval War College Review*, Vol 65, No 4, s: 22-24.
- Smith, J.M. (2021). Biden Must Keep Challenging China on Freedom of Navigation, Foreign Policy, <https://foreignpolicy.com/2021/02/16/biden-south-china-sea-spratlys/> (Erişim Tarihi: 09.03.2021).
- Singh, B., Tan, S.S. (2011). China's Defence Diplomacy in Southeast Asia. *Rajaratnam School of International Studies*, s:3.

- Sheen, S. (2019). China's Military Power Trajectory, *EIA Working Paper*, Seoul National University, s:2-10.
- The United States of America, (2018). Summary of the 2018 National Defence Strategy of US of America: Sharpening the American Military's Competitive Edge. S:1-14.
- The State Council, (2011). The People's Republic of China, China's Peaceful Development, White Paper, 2-10.
- Thucydides, (1919). *History of the Peloponnesian War*, Harvard University Press. Massachusetts, s: 42-49.
- Ikenberry, G.J. (2004). American Hegemony and East Asian Order. *Australian Journal of International Affairs*. Vol:58. No:3. S: 353-365.
- US Department of Defence, (2017). Freedom of Navigation Program, <https://policy.defense.gov/Portals/11/DoD%20FON%20Program%20Summary%2016.pdf?ver=2017-03-03-141350-380> (Erişim Tarihi: 09.06.2020).
- U.S. Department of State, (2010). Remarks at Press Availability, <https://2009-2017.state.gov/secretary/20092013clinton/rm/2010/07/145095.htm> (Erişim Tarihi: 21.02.2022).
- US Naval War College Report, (2020). US FONOPs in the South China Sea: Whose Lane is it Anyway? <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/AD1105299.pdf> (Erişim Tarihi: 09.11.2020).
- Vaughn, B. (2007). US Strategic and Defence Relationships in the Asia Pacific Region, *CRS Report For Congress*, Congressional Research Service, s:14-24.
- Wachman, A. (2007). *Why Taiwan? Geostrategic for China's Territorial Integrity*, Studies in Asian Security, Stanford University Press, Stanford, California.
- Wroughton, L. (2016). Kerry to Urge ASEAN to Find Diplomatic Ways to Ease South China Sea Tensions, <https://www.reuters.com/article/us-southchinasea-ruling-kerry-idUSKCN1030FL> (Erişim Tarihi: 02.07.2020).
- Xiaoyan, W. (2014). China's Sea Power Nation Strategy, Institute for Security and Development Policy, *Asia Paper*, s: 8-9;19-20.
- Yoshihara, T. (2018). The Strategic Significance of the South China Sea: American, Asian and International Perspectives 2. Hudson Institute. <https://www.youtube.com/watch?v=OREB7EJctRk> (Erişim Tarihi: 28.06.2020).
- Yamaguchi, S. (2016). Strategies of China's Maritime Actors in the South China Sea, *China Perspectives*, N.3, s: 23-30.
- Zoellick, R.B. (2005). Whither China: From Membership to Responsibility, Remarks to National Committee on US-China Relations, US Department of State, 1-3.